

QADIMGI XITOIY MADANIYATI

SHDPI TARIX KAFEDRASI O'QITUVCHISI **Bobojonov Behruz**
SHDPI 2-KURS TALABASI **Otamurodov Doniyorbek**
SHDPI 1-KURS TALABASI **Bobomurodova Xolida**
SHDPI 1-KURS TALABASI **Turdimurodova Zarnigor**

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xitoy madaniyati haqida, Xitoy madaniyatining boshqa davlatlarga bolgan tasiri, Xitoy madaniyati o'zagi va mohiyati haqida so'z yuritiladi. Maqolada 3 davlatga Xitoy madaniyatining bolgan tasiri haqida yozildi.

Kalit so'zlar: Xan madaniyati doirasi, Xan va Tan sulolalari, Cheng Chju Li, Min va Qing sulolalari, maaniyatning mohiyati, madaniyatning o'zagi, Konfutsiy, "To'rt kitob va besh klassika"

Abstract: This article talks about Chinese culture, the influence of Chinese culture on other countries, the meaning and essence of Chinese culture. The article describes the impact of Chinese culture on 3 countries.

Keywords: Han culture framework, Han and Tang dynasties, Cheng Zhu Li, Ming and Qing dynasties, essence of meaning, core of culture, Confucius, "Four Books and Five Classics"

Аннотация: В данной статье говорится о китайской культуре, влиянии китайской культуры на другие страны, значения и сущности китайской культуры. В статье описано влияние китайской культуры на 3 страны.

Ключевые слова: рамки культуры Хань, династии Хань и Тан, Чэн Чжу Ли, династии Мин и Цин, суть смысла, ядро культуры, Конфуций, «Четыре книги и пять классических произведений».

Kirish: Xitoy madaniyati bu Xitoy sivilizatsiyasi negizida mamlakatdagi turli xil madaniy mintaqalar va etnik guruhlarining to'liq integratsiyalashuvi natijasida shakllangan madaniyatdir. Xitoy madaniyatining xalqaro atributlaridan farqli ravishda uni "Xitoy madaniyati" (Xitoy Xalq Respublikasi madaniyati) deb atash mumkin. Xitoy sivilizatsiyasining chuqur ta'sirida bo'lgan Sharq sivilizatsiyasi tizimi "Xan madaniyati doirasi" deb ataladi, u ijtimoiy mafkuraga taalluqli bo'lib, ijtimoiy siyosat, iqtisodiyot, fan va texnikaning rivojlanish darajasini aks ettiradi. Paleolit davri ixtirolaridan tortib Kan Yuvey islohotlari, Lyan Qichao islohotlari va Sun Yatsenning demokratik inqilobigacha jamiyat taraqqiyotining harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Xitoy madaniyati, Xitoy tarixiga ko'ra, Chao urug'i, Sui ren urug'i, Fusi urug'i, Shennong (Yandi) urug'i, Huangdi (Xuanyuan urug'i), Yao, Shun, Yu va boshqa davrlarni bosib o'tgan. "Tarixdan Qinggacha"da: "Mamlakatimiz ma'rifat izlarini Chao, Suy, Si va Nongdan tortib to Xitoyda birinchi davlat bo'lmish Sya sulolasi tashkil topguniga qadar bosish mumkin". O'zining rivojlanishidan beri ajoyib madaniyatga ega Xitoy dunyoning sharqiy qismida jonli madaniy elementlarga ega.

Muhokama va natijalar: Xitoy madaniyati nafaqat Yaponiya va Koreya yarim oroliga muhim ta'sir ko'rsatdi, balki u Janubi-Sharqiy Osiyo va Janubiy Osiyodagi Vetnam va Singapur, shuningdek, Amerika kabi mamlakatlarga ham katta ta'sir ko'rsatdi. Xitoy tomonidan ishlab chiqilgan kema qurish texnologiyasi, navigatsiya texnologiyasi va kompas texnologiyasi birinchi marta navigatsiyada qo'llanilib, insoniyatning ko'k tsivilizatsiyasining shakllanishiga va Tinch okeani mintaqasining madaniy doirasining shakllanishiga olib keldi (Li Erxe "Suv transporti tarixi" Xitoy); Chjen Xening G'arbga yetti safari bu madaniyatning tarqalishi va yorqinligini chuqurlashtirdi va shu tariqa Sharqiy Osiyo madaniy doirasini shakllantirdi. Xitoyning kuchli milliy qudrati va xalqaro mavqeyining yaxshilanishi tufayli dunyoning ba'zi mamlakatlari, jumladan, Osiyo va Evropada Xitoy madaniyatiga

katta e'tibor qaratilmoqda. Xan va Tang sulolalari: Xan va Tan sulolalari davrida Xitoyning an'anaviy madaniyati, jumladan, konfutsiylik, buddizm va daosizm, shuningdek, yozuv, rasm, me'morchilik, haykaltaroshlik va boshqalar Yaponiya, Koreya va boshqalarga kirib keldi. Masalan, Cheng Chju Lining tarqalishi va Lu Vang Xin Yaponiyadagi Syue Chju Zi Syue, Yangming maktabiga asos solgan. Tang Jianchjen sharqqa sayohat qildi, Yaponiyada Xitoy buddist madaniyati va haykaltaroshliklari tarqaldi va Tan sulolasidan Jibey Chjenbey, taniqli rohib Kukay, Abe Nakamaro va boshqalar kabi ko'plab yapon elchilari Xitoyga o'qish uchun keldilar. Xitoy madaniyati. Shunday qilib, yapon belgilar va me'morchiligi Xitoy madaniyatidan kuchli ta'sirlangan. Ming va Qing sulolalari: Min va Qing sulolalari davrida an'anaviy xitoy madaniyati G'arbdagi yezuitorlar, Sharq va G'arb orqali ba'zi Yevropa mamlakatlariga tarqaldi. Xitoyning to'rtta buyuk ixtirosi (qog'ozsozlik, bosmaxona, porox, kompas va boshqalar) G'arbgga tanishtirilgandan so'ng, ular G'arb kapitalistik jamiyatining shakllanishi va rivojlanishida muhim rol o'ynadi. Xitoy an'anaviy madaniyati Frantsiyaga eng katta ta'sir ko'rsatdi va Frantsiya o'sha paytda Evropada "Xitoy madaniyati jinniligi" markaziga aylandi. 17-asrdan boshlab "Konfutsiy tahlilchilari" va "Buyuk ta'limot" kabi ba'zi klassik xitoy konfutsiy asarlari Fransiya orqali Yevropaning boshqa mamlakatlariga tarqatildi. 18-asrning bir necha frantsuz ma'rifatparvar mutafakkirlari Xitoy madaniyati ta'sirida bo'lmagan. Dekart, Russo, Volter, Monteskye, Didro va Xolbax kabilarning Xitoy madaniyatiga hurmat darajasi barchamizni hayratda qoldirdi. Volter cherkovga Konfutsiy portretini qo'ydi va Konfutsiy insoniy axloq namunasi deb hisobladi. Nemis faylasuflari Leybnits, Kant, Fixte, Shelling, Gegel, Feyerbax va buyuk adib Gyote Xitoy falsafasini o'rgangan va Xitoy madaniyatidan turli darajada ta'sirlangan. Masalan, Leybnits aynan Xitoyning kashfiyoti yevropaliklarni diniy chalkashlikdan uyg'otdi, deb hisoblagan. Bu ta'sir frantsuz ma'rifatparvari va nemis dialektik tafakkuriga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatdi. Xitoy madaniyatining mohiyati: Xitoy qadim zamonlardan beri odob-axloq o'lkasi bo'lib, "marosim" Xitoy madaniyatining mohiyatini tashkil etadi. Qadimgi "marosim otishma" nafaqat Xitoyning ming yillar davomidagi ajoyib tarixiy sivilizatsiyasidan o'tib, birlashtiribgina qolmay, balki dunyoga ham chuqur ta'sir ko'rsatadi. Bu insoniyat sivilizatsiyasining muhim qismidir. Bu insoniyat sivilizatsiyasi va donoligining kristallanishidir. "Ritual" va "Kamondan otish" mos ravishda qadimgi Xitoydagi oltita san'atdan biri bo'lib, ular orasida "marosim, musiqa, kamondan otish, qirollik san'ati, xattotlik va sanoq". Qadimgi Xitoydan "Kamondan otish marosimlari kitobi" g'oyasi Yaponiyaga Edo davrida kiritilgan va Edo davrida yapon kamondan o'q otishda "adabiy kamondan otish" marosimini keltirib chiqargan. Zamonaviy yapon kamondan otishda marosimlar va otishning adolatli kitobi Edo davrining "otish usuli" bilan bir qatorda mamlakat klassikasi hisoblanadi. Sheyi marosimlari kitobidagi kamondan otishning tabiati, maqsadi va amaliyoti haqidagi bayonotlar Venshaga asoslanadi. "Otishma, fazilatga shunday qaraysan"; "Otish - bu xayrixohlik yo'lidir. Otish - boshqalarning adolatini qidiradi. Agar siz solih bo'lsangiz va keyin otib olsangiz, o'zingizni mag'lub qilganlarni ayblamaysiz, balki o'zingizni qidirasiz." Otishmachiga oldinda turgan kuchli qo'ldan xafa bo'lmasdan, tinchlanishini va tanasi va aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishni ayting. Shunday qilib, dushman endi dushman emas, balki o'zining o'sishiga hissa qo'shadigan "boshqa qo'l" dir. "She Yi" shuningdek, "Konfutsiyning analektlari, Ba Yi" dan janobning hech qanday ishi yo'q degan parchani keltiradi. uchun jang qilish uchun, agar nizo bo'lsa, o'qlar bilan solishtirish kerak, o'qlarni otib, ular bir-biriga ta'zim qilishdi, keyin esa baland ko'tarilishdi; otishgandan so'ng ular zalni aylanib chiqishdi, keyin esa ta'zim qilishdi. Kuchli kamondan va chiroyli o'q baliq ovlash va ov qilish bilan yashagan qadimgi yaponlar uchun eng halokatli qurol edi. O'shandan beri kamondan o'q otish. kamondan otish va o'q otish, otish va ichishning dam olish madaniyati sifatida talqin qilinadi va yapon jamiyati monarx va vazirning solihligidan tug'ilgan., kekxa va yoshning tartibi. Qadimgi xitoy odob-axloq qoidalari va "Udumlar kitobi" ning dunyoga ta'sirini sanab bo'lmaydi. "Tobelik" Xitoy sivilizatsiyasi va an'anaviy tafakkurining mohiyatidir. Xitoy madaniyatining o'zagi: Faylasuf Xiong Bingming Xitoy madaniyatining o'zagi falsafa, Xitoy madaniyatining o'zagi esa xattotlik ekanligini aytdi. Tanqidchi Vang Jinyu Xitoy madaniyatining o'zagi Xitoy madaniyatining ko'plab ajoyib g'oyalarini to'plash va takomillashtirish bo'lishi kerak, deb hisoblaydi va uning o'zagi hali ham xattotlik emas, balki

mukammal madaniy fikrlar mohiyatining mohiyatidir. faqat turli xil tashuvchilar va tashqi ko'rinishlardan biri. Qo'shni davlatlarga ta'siri Singapur: Singapurda 1980-yillarda Xitoyning an'anaviy konfutsiy madaniyatiga asoslangan "madaniy tiklanish" harakati boshlandi. 1982 yil bahor bayramida Bosh vazir Li Kuan Yu Singapur xalqini xitoylik konfutsiylikning an'anaviy axloqini qo'llab-quvvatlashga va targ'ib qilishga chaqirdi va "sodiqlik, taqvodorlik, xayrixohlik, xushmuomalalik, solihlik, halollik va uyat"ni "hukumat" sifatida qabul qildi. mamlakat", buni hukumat qat'iyat bilan amalga oshirishi kerak. 1988 yil oktyabr oyida Bosh vazirning birinchi o'rinbosari Goh Chok Tong Konfutsiyning Sharqiy qadriyatlarini milliy ongga ko'tarishni taklif qildi va ularni har bir fuqaroning harakatlarida yo'l-yo'riq ko'rsatdi. 1990-yil fevral oyida Singapur hukumati Konfutsiyning to'liq etikasi bo'lgan umumiy qadriyatlarning oq kitobini chiqardi. Kitobda beshta umumiy qadriyatlar ilgari surilgan: (1) mamlakat ustun, jamiyat birinchi; 2) oila ildiz, jamiyat esa birinchi; (3) g'amxo'rlik va qo'llabquvvatlash, bir-biriga yordam berish. bitta qayiqda; (4) kelishmovchiliklarni saqlab qolish va konsensusga erishish bilan birga umumiy asoslarni izlash; (5) irqiy uyg'unlik va diniy bag'rikenglik. Yaponiya: Yapon samuray qilichi Tang qilichidan paydo bo'lgan va yapon musiqasi va me'morchiligi ko'plab qadimgi Xitoy qo'shiqlari va me'morchilik uslublarini (ayniqsa, Tang sulolasi) qabul qilgan. Xitoydagi choy madaniyati Song sulolasi davrida yapon rohib Rongxi tomonidan Yaponiyaga qaytarib olib kelingan va butun Yaponiyaga tarqaldi, shuning uchun Yaponiyada choy madaniyati rivojlandi. Janubiy Koreya: Har yili fevral va avgust oylarida koreyslar Konfutsiy ibodatxonasiga an'anaviy tarzda Konfutsiyga sig'inish uchun boradilar va to'liq an'anaviy konfutsiy ta'lim uslubiga muvofiq o'qitiladigan kollejlarda mavjud. O'qitiladigan asosiy kurs Konfutsiy klassikasi "To'rt kitob va besh klassika"dir.

Xulosa: O'rta asrlarda Xitoy madaniyati o'zining chuqur tarixiy ildizlari, falsafiy qadriyatlari va ilmiy yutuqlari bilan nafaqat Xitoyda, balki boshqa Sharq va G'arb mamlakatlarida ham katta ta'sir ko'rsatdi. Xan va Tan sulolalari davrida shakllangan madaniyat, Konfutsiy ta'limotlari, "To'rt kitob va besh klassika" kabi asarlar orqali o'zining axloqiy va siyosiy tizimini mustahkamladi. Xitoy madaniyatining ta'siri Koreya, Yaponiya va Vyetnam kabi davlatlarda o'z aksini topdi. Shu bilan birga, Min va Qing sulolalari davrida Xitoy madaniyati yanada rivojlanib, yangi ilmiy va san'at yutuqlarini yaratdi. Umuman olganda, Xitoy madaniyati o'zining nafaqat tarixiy, balki hozirgi zamon madaniyati va ilm-faniga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Malm, Uilyam P. Xitoy musiqasi. Britannica.com
2. Umumjahon tarixi. Xitoy madaniyati. Mihistoriauniversal.com
3. Всестороннее исследование легенды о Ючао и другой традиции китайской историографии. Китайская сеть социальных наук.
4. Исследуя корни китайских гуманитарных наук: кто мы? откуда? . Народная сеть.
5. Сериал | У Хань "Здравый смысл китайской истории", часть 1: Ю Чао, Суйрен, Фуси, Шэньнун. Sohu.com.
6. Здравый смысл китайской истории. Энциклопедия Байду.
7. История до Цинь. Энциклопедия Байду.
8. «Знание и действие» в китайской культуре.
9. Каждое исследование и новшество заслуживают уважения. Художественная газета

10. Брюс Ли: модель межкультурной коммуникации. Дата ссылки Сети новостей Коммунистической партии Китая .